

לשמוע קול תורה – מצווה בפרשה

פרשת בהעלתך

תפילת הדרך לנוסע ברכב

מיל הוא מידת אורך המוזכרת בתלמוד ובהלכה, הדומה לקילומטר של היום. לעיתים משמש המיל לתיאור מידת **מרחק**, ולעיתים הוא משמש לתיאור **הזמן** שלוקח לאדם ממוצע ללכת מרחק זה. כך למשל אומרת הגמרא שהזמן בין השקיעה לצאת הכוכבים הוא "מהלך מיל", כלומר הזמן הנדרש להליכת קילומטר – המוערך בכ-18 דקות.

שתי המשמעויות האפשריות להבנת מידת המיל הביאה למחלוקת בפוסקים בנוגע לגדרי תפילת הדרך לאדם הנוסע ברכב. בהלכה נפסק כי תפילת הדרך נאמרת ברכה כאשר אורכה של הדרך הוא פרסה ומעלה:

"אומר אותה אחר שהחזיק בדרך, ואין לאומרה אלא אם כן יש לו לילך פרסה, אבל פחות מפרסה לא יחתום בברוך" (אורח חיים קי, ז).

פרסה היא ארבעה מילים, שהם כארבעה קילומטרים, ובתיאור הזמן הרי היא כ-72 דקות. מהי אפוא הפרסה המחייבת בתפילת הדרך? האם היא מידת מרחק או מידת זמן?

במילים אחרות, האם הנוסע ברכב צריך לומר תפילת הדרך רק כאשר הוא יוצא לנסיעה ארוכה בת 72 דקות, או שדי בנסיעה קצרה של ארבעה קילומטרים כדי לחייבו?

חלק מן הפוסקים שאבו את התשובה מסוגיה בגמרא הדנה בחיוב הבאת קורבן פסח שני. בתורה נאמר שמי שהיה בדרך רחוקה בי"ד בניסן ולא היה יכול להביא את קורבן הפסח בזמנו מביאו חודש אחר כך, בי"ד באייר:

"דבר אל בני ישראל לאמר איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם או לדתיתכם ועשה פסח לה'. בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו על מצות ומררים יאכלהו" (במדבר ט, י-יא).

דרך רחוקה על פי הגמרא היא 15 מילים, כמרחק בין ירושלים לעיר מודיעין של אז, מרחק שדרש מהלך הליכה של יום אחד:

"איזו היא דרך רחוקה? מן המודיעים ולחוץ, וכמדתה לכל רוח, דברי רבי עקיבא. [...] אמר עולא: מן המודיעים לירושלים חמשה עשר מילין הויא" (פסחים צג, ב).

על כך יש לשאול: מהם אותם "חמישה עשר מילין" המגדירים "דרך רחוקה"? האם הם מרחק גיאוגרפי של חמישה עשר קילומטר – או שמא מהלך יום אחד, דהיינו 12 שעות? הגמרא דנה בשאלה זו:

"תנו רבנן: היה עומד חוץ למודיעים ויכול ליכנס בסוסים ובפרדים, יכול יהא חייב? תלמוד לומר ובדרך (רחוקה) לא היה, והלה היה בדרך (רחוקה)" (פסחים צד, א).

מכאן נפסק במשנה ברורה שיש לומר תפילת הדרך על פי מדידת מרחק ולא על פי מדידת זמן:

"שפחות מפרסה בקרוב לעיר אינו מקום סכנה מן הסתם, אם לא שמוחזק לן באותו מקום שהוא מקום סכנה – אז יש לברך תפילת הדרך בכל גווני. ואין חילוק בין הולך בספינה להולך ביבשה [א"ר] ולפי זה גם הנוסע על מסילת הברזל [רכבת] יש לו לברך תפילת הדרך אפילו אם נוסע רק פרסה" (משנה ברורה קי, ס"ק ל).

ההיגיון בדברי המשנה ברורה הוא שנסיעה מהירה ברכב, המצמצמת את זמן ההגעה, אינה מקטינה את הסכנה שבדרך.

ואולם תפילת הדרך אינה מתאפיינת רק בבקשת שמירה מפני הסכנה. מקור החיוב המופיע בגמרא שופך אור נוסף על תפילה יפה זו:

"אמר ליה אליהו לרב יהודה אחוה דרב סלא חסידא: לא תרתח ולא תחטי, לא תרוי ולא תחטי, וכשאתה יוצא לדרך – המלך בקונך וצא. [תרגום: אל תכעס ולא תחטא, אל תשתכר ולא תחטא, וכשאתה יוצא לדרך בקש רשות מבורא עולם]. מאי המלך בקונך וצא? אמר רבי יעקב אמר רב חסדא: זו תפלת הדרך" (ברכות כט, ב).

מכאן שלצד הבקשה להגנה יש בתפילת הדרך גם הכרזה של הולך הדרכים: ריבונו של עולם, אני יודע שהעולם כולו שייך לך, ובתפילתי אני מבקש רשות להתהלך בעולמך.

שאול דוד בוצ'קו